

**СТАНОВИЩЕ
НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД**

НА

ВАСИЛ ВЛАДИМИРОВ БАЛТАДЖИЕВ

НА

ТЕМА:

**„АСПЕКТИ НА ВСЕКИДНЕВИЕ НА МЪЖЕТЕ В ТРУДОСПОСОБНА ВЪЗРАСТ
В БЪЛГАРСКОТО СЕЛО (ЕТНОЛОЖКО ИЗСЛЕДВАНЕ ЗА КРАЯ НА
XX НАЧАЛОТО НА XXI ВЕК)“**

**ДИСЕРТАЦИОНЕН ТРУД ЗА ПРИСЪЖДАНЕ НА ОБРАЗОВАТЕЛНА И
НАУЧНА СТЕПЕН „ДОКТОР“**

**ЗА ПРИСЪЖДАНЕ НА ОБРАЗОВАТЕЛНАТА И НАУЧНА СТЕПЕН „ДОКТОР“
НАУЧНО НАПРАВЛЕНИЕ: 3.1. „СОЦИОЛОГИЯ, АНТРОПОЛОГИЯ И НАУКИ
ЗА КУЛТУРАТА“**

НАУЧНИ РЪКОВОДИТЕЛИ:

<p>ПРОФ. ДНК ВЕСЕЛИН ТЕПАВИЧАРОВ</p>

ДОЦ. Д-Р ИЛИЯ ИЛИЕВ

Изготвила: доц. д-р Мила Милева Маева,

**Институт за етнология и фолклористика с Етнографски музей при Българска
академия на науките**

Обща информация за дисертационния труд

Дисертационният труд на Васил Балтаджиев на тема „Аспекти на всекидневие на мъжете в трудоспособна възраст в българското село (етноложко изследване за края на ХХ началото на ХХІ век)“ е с общ обем от 192 страници. Дисертацията съдържа увод, 5 основни глави, заключение, библиография, списък с респонденти по селищен принцип и илюстративен материал. В библиографията са посочени 234 заглавия с цитирана литература, от които 68 на английски език и 166 на български език.

Приложеният автореферат отговаря на дисертацията и на изискванията. Той се състои от 15 страници и в него точно и ясно са представени структурата, съдържанието и основните тези на дисертационния труд. Също така в него са включени и приносите и публикациите на кандидатката.

В списъка на публикациите по темата на дисертацията са включени 4 публикации под печат, посветени на темата на дисертацията и по този начин се покриват минималните национални изисквания по чл. 2б, ал. 2 и 3 на ЗРАСРБ и чл. 24 на Правилника за прилагане на ЗРАСРБ.

Трябва да се подчертае също, че приложените дисертационен текст и публикации са извършени самостоятелно, оригинални са и няма данни за плагиатство.

Кандидатът е представил необходимия комплект документи за защита.

Актуалност на проблематиката

Изследването на В. Балтаджиев е насочено към една слабопозната, неизследвана и нелека тема за българската етнология. Фокусът на проучването му е поставен върху незадомените мъже в българските села, които дълги години остават извън изследователския интерес. Проучването им е особено важно с оглед на големия им брой в контекста на постоянното обезлюдяване на малките населени места през последните десетилетия.

Общи характеристики на дисертационния труд

Анализът на В. Балтаджиев е насочен в две посоки – към социално-икономическите, половите, културните и демографски фактори за живота на село, и към всекидневието на въпросните мъже, тяхната социална роля и позицията им в местната общност. Кандидатът започва своето проучване, както се очаква, от контекста на проблема. Той се спира върху трансформациите на българското село в периода на

социалистическата власт в България и по време на промените, настъпили в страната след 1989 г. (*глава 2*). В текста специално внимание е обърнато на локалните специфики на изследваните населени места. По-нататък в проучването си (*глава 3*) В. Балтаджиев извежда неосъществената миграция като едно от основните характеристики на изследваната група. Той акцентира върху ролята на семейството и на семейните връзки върху решението на незадомените мъже за оставане в родното село. В *глава 4* кандидатът разглежда подробно научните теории, свързани с пола и по-специално с мъжествеността. Именно в тази рамка са поставени и неговите респонденти като са взети предвид историческите обстоятелства и локалния контекст. Важен е изводът за взимовръзката между поминъка и типа мъжественост, пряко повлияни от регионалните особености на населеното място. В последната *пета глава* на дисертационния труд кандидатът се спира върху ролята на алкохола в българската култура. Употребата на алкохолни напитки е поставена в рамките на свободното време и на забавленията на съвременните незадомени мъже. Тя обаче е осмислена и през призмата и като неотменна част от разбиранията за мъжественост, които са част от локалната култура.

Методология на изследването

Методологията на изследването е представена подробно в *глава 1*. Тук В. Балтаджиев подробно описва приложените класически теренни методи. Кандидатът избира пет населени места в различни части на България – село Славейно (община Смолян), село Стенско и село Драговищица (община Кюстендил), село Ковачица (община Лом) и в градовете Чипровци (община Монтана) и Обзор (община Несебър), с цел да представи моделите в тях. При проучванията са използвани наблюдението и включеното наблюдение, визуалните методи и теренния дневник за документиране на разговорите. Освен биографичния и автобиографичния подход, като водещ метод за проучването е посочена повтарящата се индукция, при която „изследователят трябва да е в непрестанен процес на промяна на тезите си по време на работа на терен“ (с. 20).

Научни приноси и значимост на разработката

Научните приноси на кандидата са в няколко посоки. На първо място бих посочила богатия и собствено събран теренен материал. В. Балтаджиев се представя като отличен теренист, който познава задълбочено както местния контекст, така и респондентите си. Самата тема и нейното разработване от етнолог е само по себе си приносно. В текста се

анализират важни социални проблеми на българското село в периода след промените през 1989 г. с акцент върху ситуацията на мъжете, останали там, и през призмата на хегемонна или маргинализирана мъжественост. Набляга се на нееднозначното не/приемане на незадомените от локалната общност от една страна, а друга страна – самовъзприемането им през призмата на спокойствието и уседналостта в съвременния динамичен свят. Особено подробно е описанието на теоретичната рамка на мъжествеността. Кандидатът се спира и на етичните аспекти на темата, което показват и личната ангажираност на изследователя с важни обществени проблеми.

Препоръки и въпроси:

Текстът би спечелил от реферирането към чужда научна литература в две посоки. От една страна, изследванията, посветени на семейните отношения в периоди на кризи, биха били от полза, още повече, че тенденцията към оставане въкъщи се засилва в последните години под влияние на пандемията. От друга страна, проучванията с акцент върху алкохола, пола и идентичността биха допринесли за задълбочаване на анализа в тази посока. По-доброто запознаване с българската миграционна литература би дало знанието, че макар и временно движението (независимо дали е неуспешна миграция или реализирана мобилност) осигурява ресурси за оцеляването на индивидите, което е едно и от обясненията за запазване на модела на живот на изследваната група.

Въпроси:

- Как е проведено включеното наблюдение в изследваните общности?
- Доколко самата група на незадомените мъже допринася за запазването и репродуцирането на модела на локално ниво?

Заклучение:

Дисертационният текст на Васил Владимиров Балтаджиев е интересен, полезен и четивен, но преди всичко поставя важни научни и етични въпроси. Авторът дава и отговори за социалните позиции и културата на мъжете в българското село. Макар и текстът да има нужда от доработване, той покрива изискванията за докторска теза и ми дава основание да препоръчам и бъдещото му публикуване.

Представеното изследване показва, че рамките на обучението кандидатът е придобил и развил своите изследователски познания и умения. Проучването на Васил Владимиров Балтаджиев на тема „Аспекти на всекидневие на мъжете в трудоспособна

възраст в българското село (етнологично изследване за края на XX началото на XXI век)“ притежава качества, които ми дават основание да гласувам с ДА и да предложа на Научното жури да гласуват също в полза на присъждане на научната и образователна степен „доктор” на кандидата.

С настоящето декларирам, че нямам конфликт на интереси с Васил Владимиров Балтаджиев. Не сме участвали в съвместни проекти и не сме съавтори на научни публикации.

София, 20 декември 2021 г.

/доц. д-р Мила Маева/